

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان: بررسی علل سکوت امام علی (ع) و آثار آن در حفظ نظام اسلامی در زمان خلفای سه گانه می باشد.

پدیدآورنده: عطیه عوضی نژاد^۱

---

^۱. طلبه سطح دوحوزه علمیه حضرت مصومه، شهرستان رودبار.

چکیده

این تحقیق با عنوان*بررسی علل سکوت امام علی (علیه السلام) و آثار آن در حفظ نظام اسلامی در زمان خلفای سه گانه* می باشد. و به روش تحلیل محتوا و به شیوه‌ی کتابخانه‌ای صورت گرفته از این رو، سکوت به معنای خاموشی، آرامش، سکون و.... است یعنی کسی که با دیگران سخن نمی گوید و سکوت می کند.

دلایل سکوت امیرالمؤمنین (علیه السلام) آن است که، بعد از رحلت رسول (صلی الله علیه وآلہ وسلم) بر اثر شرایط خاص ایجاد شده، امام علی (علیه السلام) مجبور به کناره گیری و سکوت به جهت حفظ اساس دین، مصلحت اسلام و مسلمین شدند.

آثار سکوت امام به جهت جلوگیری از تفرقه میان مسلمانان و مرتد شدن آن‌ها صورت گرفته است چون مردم به تازگی اسلام را پذیرفته بودند و هر گونه غفلت منجر به دگرگونی و فاسد شدن آن می باشد به همین دلیل امام علی(ع) صبر و بردباری بر این کار را بهتر از تفرقه و خون‌ریزی میان مسلمانان دانست.

واژگان کلیدی: امام علی(علیه السلام)، خلفای سه گانه، سکوت، نظام اسلامی

مقدمه

یکی از بزرگ ترین آرزو های امام علی (علیه السلام)، برقراری وحدت میان مسلمانان بود او به خوبی می دانست که این هم بستگی در زمان پیامبر(صلی الله علیه و آله و سلم) سبب شده تا ترس عجیبی در دل امپراتوران جهان بیافتد و اسلام به سرعت گسترش یابد.

در صورت از بین رفتن وحدت، مسلمانان دچار انواع گرفتاری ها و اختلافات شده، به همین جهت امام علی(علیه السلام) مصلحت اسلام و مسلمانان ، حفظ دین را در نظر گرفت و سکوت اختیار کرد.

لازم به ذکر است که، کتاب ها و مقالات بسیاری در رابطه با بررسی نظام دادرسی از دیدگاه امام علی(علیه السلام) ، دستاوردهای سکوت امام علی (علیه السلام)، امام علی و ۲۵ سال سکوت او نگارش شده و به بررسی علل سکوت امام علی(علیه السلام) پرداخته اما به آثار سکوت در حفظ نظام اسلامی در زمان خلفا اشاره ای نشده است.

هر ملتی با توجه به میراث تاریخی و فرهنگی اش شکل می گیرد و عامل استواری و پایداری می شود مخصوصا در مورد ملت های مسلمان، آگاهی از تاریخ اسلام به صورت کامل و دقیق در استحکام ، اقتدار و اتحاد مسلمانان نقش اساسی خواهد داشت.

یکی از راه های دولت های استکباری در جهت از بین بردن اقتدار جهان اسلام، تغییر آداب ، رسوم و فرهنگ مسلمانان است. بنابراین ضرورت ایجاب می کند تا هرچه بیش تر در این زمینه تحقیق شود و فرهنگ اصیل اسلامی به صورت گسترده منتشر گردد.

هدف از این تحقیق نشان دادن مظلومیت امام علی(علیه السلام) و افزایش بینش آحاد جامعه نسبت به سکوت ایشان است. لذا این تحقیق در صدد آن است تا به سوالات ذیل پاسخ دهید: هدف امیر المؤمنین (علیه السلام) از سکوت چه بود؟ سکوت حضرت چه آثاری در حفظ نظام اسلامی داشت؟

مفهوم سکوت

سکوت به معنای خاموشی، خموشی، آرامش، سکون، خاموش ماندن و... است. یعنی کسی که با دیگران سخن نمی‌گوید و سکوت می‌کند، خود، مخاطب خودش است^۱

مهم ترین دغدغه ای که امامان شیعه در طول تاریخ داشته اند حفظ این دین بوده است. افراد بسیاری بودند که در هنگام حاکمیت ورسالت پیامبر(صلی الله علیه وآلہ وسلم) با تمام وجود در مقابل او ایستادند حتی کسانی که پس از فتح مکه تازه مسلمان شده بودند و هنوز حقایق در جانشان به شایستگی و بایستگی رسوخ نکرده بود.^۲

به همین خاطر بعد از رحلت پیامبر(صلی الله علیه وآلہ وسلم) بر اثر شرایط خاص ایجاد شده، امام علی(علیه السلام) مجبور به کناره گیری وسکوت به جهت حفظ اساس دین، مصلحت اسلام و مسلمین شدند.^۳

تفاوت سکوت با صبر

تفاوت سکوت با صبر در آن است که صبر یک ویژگی روانی، ثبات درونی و از فضایل اخلاقی بوده که به طور مطلق خوب و پسندیده گردیده، در واقع صبر از ایمان است و همانند سردر بدن نقش دارد و نتیجه آن مدیریت احساسات، هیجانات، توان تحمل سختی در کارها بوده و انسان را برای مقابله با مشکلات، زمینه دین داری، موفقیت در تحصیل و...یاری می‌دهد.

ولی سکوت به معنای خاموشی، سکون و از مفاهیم معمولی است، خوب و بد بودنش به موقعیت ها بستگی دارد.^۴

^۱.تبیان

۲. محمدی ری شهری،دانشنامه امیر المؤمنین،ص ۴۸۱

۳. جعفریان،تاریخ سیاسی اسلام در زمان خلفا،ص ۳۴۱

^۴.تبیان

فلسفه سکوت امام علی (علیه السلام)

اساسی ترین فلسفه سکوت آن حضرت حفظ اساس دین اسلام بوده است. امام علی (علیه السلام) در ابتدا تمام تلاش خود را برای تحقق حکومت حق و بازگرداندن امامت در جایگاه شایسته خود به کار بردا، و راز سکوت خویش را، نداشتند یاوران و فادار و فداکار بیان نمود. البته امام کاملاً مراقب بود دشمنان اسلام که به دنبال یافتن هرگونه فرصت برای صدمه زدن به اسلام بودند بهره ای نبرند. اوّلین ب Roxورده مولی در این رابطه، ب Roxورد پرخاشگرانه با ابوبکر در همان روز خلافت بود. در سقیفه هنگامی که انصار برای دستیابی به خلافت، بر صحابی بودن خود استناد کردند، مهاجران در رأس آن ها ابوبکر و عمر، صحابی بودن را کافی ندانستند و قربت با رسول (صل‌الله‌عیلی‌وآل‌ه‌وسلّم) را هم شرط دانستند.

در این جلسه، ابوبکر نیز به خاطر نزدیکی با پیامبر (صل‌الله‌عیلی‌وآل‌ه‌وسلّم) درباره شایستگی خود برای بدست آوردن خلافت سخن گفت و روز بیعت سقیفه مولی به ابوبکر فرمود: «کار ما را تباہ کردنی، با ما مشورت نکردنی و حق ما را رعایت ننمودی. ابوبکر گفت: آری ولی من از بروز فتنه ترسیدم!»

در واقع این سخن ابوبکر یک بهانه ای بیش نبود اگر با مولی بیعت می شد، فتنه زدایی صورت می گرفت زیرا این علی (علیه السلام) بود که از بهترین شیوه برای دفع آن استفاده می کرد.

سرانجام امام علی (علیه السلام) از یافتن نتیجه مأیوس گردیده و متوجه شد که ادامه روش اعتراض آمیز نه تنها تأثیر آنی خود را ندارد بلکه سبب سوء استفاده دشمنان زخم خورده اسلام می شود. از این رو به خاطر مصالح اسلام از روش اعتراض آمیز دست کشید. این رفتار مولی باعث شد که جلوی تحریف تاریخ گرفته شود و گرنۀ سکوت اورا نشانه‌ی رضایت او می دانستند و می گفتند آن چه که واقع شده مطابق خواست امام بوده است.^۱

۱. محمدی، دانش نامه امیر المؤمنین (علیه السلام) برپایه قرآن و حدیث و تاریخ، ص ۴۵۹-۴۶۹

